

Sexuella övergrepp

Fler barn än vad vi kanske vill tro är utsatta för sexuella övergrepp. Det är alltså viktigt att vara medveten om att det med största sannolikhet finns barn i den grupp du arbetar med som blivit utsatt på något sätt. Enligt Stiftelsen Allmänna Barnhuset önskar många av de barn som blivit utsatta att det pratades mer om detta eftersom det gör det mindre skambelagt för dem.

Begreppet sexuella övergrepp mot barn innefattar alla former av sexuella handlingar där barn är inblandade. Många barn och ungdomar kanske inte ens vet att de har blivit utsatta för ett brott när de fått en "dick pic" i sin inkorg, blivit övertalade att skicka en nakenbild på sig själva, någon har tjatat till sig sex eller de blivit tagna på utan samtycke. Andra barn har varit med om väldigt traumatiska händelser som satt djupa spår.

Den vanligaste förövaren är någon som står barnet eller ungdomen nära till exempel en pojk- eller flickvän, kompis eller släkting. Det är alltså viktigt att barn och ungdomar lär sig att värna om sin integritet även mot personer de känner. Vi kan hjälpa barn och ungdomar att sätta gränser och att visa hänsyn. Samtycke är viktigt från båda håll. Vi ska lära oss att säga nej och att respektera andras nej.

Sexualitet är ett känsligt område för många. För en del kan det kännas pinsamt och jobbigt, och då blir det extra svårt att närma sig temat sexuella övergrepp. För många som blivit utsatta förblir erfarenheten länge en hemlighet. Kombinera därför gärna arbetet om sexuella övergrepp med arbetet om hemligheter i novellen om Oliver. Temat samtycke behandlas i novellen om Sofi.

FÖRDJUPNING

Det är viktigt att vi vuxna står för det vi säger. Om vi pratar om att värna om sina gränser och att respektera andra måste vi också ha nolltolerans för sexuella trakasserier. Vi måste agera om vi ser att någon utsätter en annan person för könsord, påtryckningar, tafsar eller tjarar på, även om det bortförklaras med att "det bara var på skoj". I länksamlingen på klasskompisar.se finns nyttiga och fördjupande länkar till dig som möter barn.

TEMAN

Novell

- Sexuella övergrepp
- Hemligheter
- Familj
- Kroppslig integritet
- Skolprestation
- Psykisk hälsa
- Utsatthet i hemmet

Övningar

- Sexuella övergrepp
- Hemligheter
- Ja- och nej-signaler
- Psykisk hälsa
- Rättigheter

TIPS

→ Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida "Dags att prata om" med kunskap för barn, vuxna och yrkesverksamma dagsattprataom.se/overgrepp

FÖRDJUPNING

→ Se länksamling på klasskompisar.se

EPA Enskilt • par • alla

BERÄTTA Sannas mamma ska bort och har bett Stina och Jonas vara med henne. Men Sanna har ju sagt att hon verkligen inte vill att Jonas ska vara barnvakt. Vem som helst men inte han.

FRÅGA Varför har inte Sanna berättat för sin mamma tidigare, tror du?

Betona att det inte finns något rätt eller fel svar.

- Låt var och en fundera tyst enskilt i cirka en minut.
- Be barnen fundera tillsammans med den som sitter bredvid i någon minut.
- Lyft frågan i hela gruppen.

LEK Handdansen

Dela upp barnen två och två. De ska placera sig mitt emot varandra och hålla upp händerna mot varandra. Sätt gärna på lite musik.

Nu ska de dansa med händerna. Händerna ska hela tiden vara nära den andres händer, handflata mot handflata, men utan att nudda.

Om en person flyttar handen åt höger ska den andra flytta med om den vill – men om den inte vill ska den stanna kvar och då måste den andra flytta tillbaka sin hand. Båda styr alltså samtidigt.

Låt dem fortsätta ett tag, och be dem sedan att byta par, så att varje person får prova att handdansa med ett par olika personer.

SYFTE

- Få alla att reflektera
- Skapa trygghet i diskussioner

SYFTE

- Öva på att kommunicera utan ord
- Samspel med andra
- Känna in andras signaler

TACK

Leken har vi lånat från RFSU.

HELGRUPP Sexuella övergrepp

Om ni har gjort övningarna till novellen om Oliver kan ni börja med att tillsammans prata om vad ni kommer ihåg om bra och dåliga hemligheter. Annars rekommenderas att ni först går igenom "Helgrupp hemligheter" från handledningen till Oliver.

BERÄTTA Sexuella övergrepp, eller sexuellt våld, är när någon tar på en annan persons kropp på ett sätt som inte känns bra för den personen. Det kan också vara att någon tar bilder eller filmer en person fast hen inte vill, eller om någon tvingar någon annan att lägga upp bilder på sin kropp på nätet. Övergreppen kan ske med eller utan fysisk kontakt, av en vuxen eller ett annat barn eller ungdom. En del barn och unga tror att det är deras fel, men så är det inte. Det är ett brott även om barnet skulle tycka att hen var med på det.

VIKTIGT

- Du bestämmer över din kropp, särskilt dina privata områden.

FRÅGA Vilka områden tänker vi att det är? (kön, snopp, snippa, bröst, rumpa, mun till exempel)

- Ingen får göra din kropp illa.

FRÅGA På vilka sätt kan man göra någon illa?

- Du bestämmer vad som känns bra och inte bra! Det är alltså alltid upp till dig. Ingen annan kan bestämma hur det känns för dig.
- Ingen får fota eller filma privata delar på din kropp.
- Om du vill ta på eller krama en kompis måste du veta att det är okej. Samtycke gäller åt båda hållen. Både att själv säga nej och att respektera någon annans nej.

FRÅGA Vart kan man vända sig om man själv eller någon man känner har problem? Skriv upp förslagen på tavlan/blädderblock, komplettera och låt stå kvar (behövs bland annat till arbetsbladet senare).

I SKOLAN

- Lärare, elevhälsan t ex skolsköterska, skolkurator eller skolpsykolog, fritidspersonal eller någon annan vuxen i skolan

UTANFÖR SKOLAN

- Ditt ECPAT – hjälp vid hot och kränkningar på nätet eller IRL, dittecpat.se
- Bris – 116 111, bris.se
- Polisen – 114 14/112
- UMO – ungdomsmottagningen på nätet, www.umo.se
- Socialtjänsten – Kolla på soc, www.kollpasoc.se

SYFTE

- Ge kunskap om och reflektera kring sexuella övergrepp
- Visa var det finns stöd

SMÅGRUPPER Vad känner Sanna?

Dela upp barnen i mindre grupper om tre till fyra i varje. Det är okej att inte hinna svara på alla frågor, och det finns inte heller något rätt eller fel svar.

- Hur känns det för Sanna när hon planerar en kväll med mamma?
- Vilken eller vilka känslor får Sanna när hon öppnar dörren för Jonas och Stina?
- Hur känns det för Sanna när hon inser att Jonas ska sova över?
- Hur känns det för Sanna när hon sitter i bilen och mamma lyssnar?

Samtala i helgrupp.

VÄRDERINGSÖVNING Fyra hörn

I en fyrahörnsövning ställs deltagarna inför en frågeställning och får sedan fyra alternativ att ta ställning till. Ett av hörnen bör vara ett öppet hörn för den som har ett eget alternativ.

- Ge deltagarna kort betänketid under tystnad och på en given signal börjar alla gå mot det hörn de valt.
- Låt deltagarna inom respektive hörn berätta för varandra varför de valt just det hörnet.
- Varje hörn-grupp berättar för hela gruppen varför de valt detta hörn. Uppmuntra deltagarna att byta hörn om de ändrat sig efter att ha hört andras argument.

FRÅGA Vad kan man göra om en vän berättar att den har blivit utsatt för sexuella övergrepp?

1. Ge råd för hur den ska skydda sig själv eller ta sig ur situationen
2. Söka information tillsammans med vännen om var det finns stöd
3. Berätta för en vuxen
4. Eget alternativ

Arbetsblad

Arbetsbladet är till för enskild reflektion, men lämnas till ledaren. Här kan varje barn utforska strategier att ta till om någon rör vid en på ett sätt man inte vill, samt vart man kan vända sig om man är utsatt. Dessutom vad man kan göra om någon berättar en jobbig hemlighet för en.

SYFTE

- Förstå känslor och sätta sig in i Sannas situation

SYFTE

- Tillsammans utforska strategier om någon utsatts för övergrepp
- Öva på att uttrycka sina åsikter

TIPS

Uppmuntra olika åsikter! Det finns inget rätt eller fel.

BESKRIVNING

→ Utförlig beskrivning av fyrahörnsövningar: Se sidan 9 i **Presentation och vägledning**

